

Bruksela, dnia 22 października 2009 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 46/2009

**SPRAWOZDANIE Z DYSKUSJI
EURODEPUTOWANYCH I PARLAMENTARZYSTÓW KRAJOWYCH
NT. PROGRAMU SZTOKHOLMSKIEGO**

Bruksela, 8 października 2009 r.

W dniu 8 października w Parlamencie Europejskim (PE) odbyło się wspólne spotkanie Komisja Prawnej, Komisja Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Spraw Konstytucyjnych, w którym również wzięli udział przedstawiciele parlamentów narodowych. Celem spotkania było omówienie projektu rezolucji Parlamentu Europejskiego nt. Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady: „Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli” – Program Sztokholmski.

Projekt rezolucji Parlamentu Europejskiego znajduje się na stronie:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/juri/re/791/791080/791080pl.pdf

1. Program Sztokholmski - założenia i cele

Komunikat Komisji Europejskiej *Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli* jest dokumentem odnoszącym się do przygotowywanego wieloletniego programu umacniającego przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Program wieloletni, który jest kontynuacją działań

na rzecz wyznaczania priorytetów działań w tym obszarze po Programie z Tampere i Programie Haskim, ma być podstawą działań Unii Europejskiej w tym obszarze przez najbliższe 5 lat, tj. 2010-2014. Prezydencja Szwedzka przewiduje przyjęcie programu podczas szczytu Rady Europejskiej w grudniu 2009 r.

W dokumencie zwrócono uwagę, że działania w zakresie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości Unii Europejskiej powinny uwzględniać następujące kwestie: przestrzeganie praw podstawowych, solidarność pomiędzy ludźmi oraz pomiędzy państwami w celu znalezienia wspólnych, efektywnych rozwiązań wobec wspólnych zagrożeń.

Według przedstawionego Komunikatu nowy program wieloletni powinien wyznaczyć ambitne cele na przyszłość w oparciu o już poczynione postępy oraz wnioski z realizacji poprzednich programów, a wyznaczone priorytety na następne pięciolecie, mają sprostac przyszłym wyzwaniom i uświadomić obywatelom korzyści płynące z przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości.

Komunikat, wskazuje również na konieczność wzmocnienia zewnętrznego wymiaru przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, co przyczyni się do szerzenia unijnych wartości poprzez ich promowanie w poszanowaniu międzynarodowych zobowiązań w dziedzinie praw człowieka. Efektywna współpraca z państwami trzecimi pozwoli na pełniejsze osiągnięcie wyznaczonych w programie celów.

Ponadto nadmienić należy, że przedstawiony Komunikat po raz pierwszy wyodrębnia tematykę ochrony ludności i wyznacza priorytety UE w przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli.

Komunikat dzieli zidentyfikowane priorytety polityczne na cztery części:

- **Działania na rzecz praw obywateli – Europa praw:** przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości ma być przede wszystkim jednolitym obszarem ochrony praw podstawowych, na terenie którego wartość nadrzędną stanowi poszanowanie człowieka i jego godności, jak i innych praw zagwarantowanych w Karcie Praw Podstawowych.

- **Ułatwienie życia obywateli – Europa sprawiedliwości:** dokument stawia za cel wypracowanie mechanizmów zmierzających do ułatwienia indywidualnym osobom dostępu do wymiaru sprawiedliwości, aby mogły one dochodzić swoich praw na terenie całej Unii Europejskiej. Skupia się również na wyposażeniu podmiotów gospodarczych w narzędzia konieczne do pełnego wykorzystywania szans oferowanych przez rynek wewnętrzny. Priorytetem jest również polepszenie współpracy między przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości, a także zmobilizowanie środków w celu zniesienia przeszkód w uznawaniu aktów prawnych w innych państwach członkowskich.
- **Ochrona obywateli – Europa, która chroni:** Komunikat zaleca przygotowanie strategii bezpieczeństwa wewnętrznego Unii Europejskiej w celu dalszego polepszenia bezpieczeństwa na terenie Unii, a tym samym ochrony życia i zdrowia obywateli europejskich. Strategia działania miałaby objąć zacieśnienie współpracy zarówno policyjnej, jak i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych, a także zapewnienie skutecznej ochrony granic.
- **Promowanie społeczeństwa bardziej integracyjnego – Europa solidarna:** Komunikat identyfikuje, że w nadchodzących latach priorytetem w tym obszarze będzie konsolidacja i rzeczywiste wprowadzenie w życie polityki imigracji i azylu, która jest gwarantem solidarności między państwami członkowskimi oraz partnerstwa z krajami trzecimi. Przewiduje również przyznanie legalnym emigrantom jasno określonego i jednolitego statusu, a także stworzenie silniejszych związków między polityką imigracji a potrzebami europejskiego rynku pracy oraz strategiami ukierunkowanymi na integrację i edukację. Komunikat skupia się również na usprawnieniu skutecznego wprowadzania w życie dostępnych instrumentów zwalczania nielegalnej imigracji.

2. Przedstawienie projektu rezolucji Parlamentu Europejskiego ws. Programu Sztokholmskiego przez posłów sprawozdawców

Eurodeputowany **Juan Fernando López Aguilar**, który jest sprawozdawcą komunikatu Komisji w imieniu Komisji Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych LIBE, powiedział, że Traktat Lizboński doprecyzuje metodę współpracy w obszarze wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Program

Sztokholmski zakłada wzmocnienie współpracy w obszarze Schengen, a więc w ramach wewnętrznych granic UE. Obszar Schengen gwarantuje swobodny przepływ osób i reguluje takie dziedziny jak azyl, ochrona uchodźców, polityka migracyjna i zarządzanie strumieniami migracyjnymi na granicach zewnętrznych UE. Bardzo ważnym elementem sprawozdania Parlamentu Europejskiego jest zwrócenie uwagi na ochronę praw podstawowych, tj. swobody obywatelskie, prawa człowieka, ochrona danych osobowych, godność ludzka w kontekście walki z terroryzmem i bezpieczeństwo ludności. Kolejną ważną sprawą jest współpraca PE z innymi instytucjami unijnymi w tym zakresie. Eurodeputowany podkreślił, że konieczne jest pełne wykorzystanie uprawnień PE jako współustawodawcy w tym obszarze. Jednym z instrumentów, które PE ma do dyspozycji, jest współpraca z parlamentami narodowymi. Zapewnia ona sprawowanie władzy na wielu szczeblach przy tworzeniu nowych przepisów nt. praw podstawowych, walki z przestępczością, czy też budowy obszaru Schengen. Jednym z najważniejszych celów, które trzeba osiągnąć, jest zwiększenie skuteczności współpracy ze społeczeństwem obywatelskim, zwłaszcza z prokuratorami, prawnikami, sędziami i adwokatami - poprzez np. organizowanie odpowiednich szkoleń. Obszar bezpieczeństwa, wolności i sprawiedliwości w ramach UE wymaga wysoce wyszkolonych pracowników. Kolejną kwestią, na którą eurodeputowany Aquilar zwrócił uwagę, była potrzeba zapewnienia oceny nowych projektów w ramach tego obszaru. Konieczny jest obiektywny system ewaluacji i wdrażania projektów oraz ich skutków. Nowe otoczenie prawne będzie wymagać czujności, dlatego co roku w PE odbywać się będą debaty dotyczące wdrażania poszczególnych aktów prawnych w obszarze wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, ze szczególnym uwzględnieniem praw podstawowych. W kontekście projektu rezolucji PE, poseł Aquilar przypomniał o najważniejszych datach jego dotyczących. 22 października upływa termin składania poprawek do projektu. 12 listopada odbędzie się kolejne spotkanie Komisji LIBE, AFCO i JURI, gdzie odbędzie się głosowanie nad rezolucją PE a 16 i 17 listopada będzie miało miejsce spotkanie z parlamentami narodowymi w Brukseli. Ostateczne głosowanie nad rezolucją odbędzie się podczas sesji PE w Strasburgu w dniu 23 listopada.

Eurodeputowany **Carlo Casini**, będący sprawozdawcą z ramienia Komisji Spraw Konstytucyjnych, powiedział, że przyspieszona procedura, związana z przyjęciem rezolucji, jest wyjątkowa, ponieważ Program Sztokholmski musi zostać rozpatrzony

przez Radę w dniu 10 grudnia. Komisja Spraw Konstytucyjnych AFCO zajmuje się szczególnie aspektami instytucjonalnymi Programu Sztokholmskiego. Poseł Casini wyraził zadowolenie z rozszerzenia uprawnień ustawodawczych PE i ze zwiększonej roli parlamentów narodowych, co stanowi skuteczny instrument do zgłębiania zagadnień i bardziej bezpośredniego zaangażowania narodów UE, ponieważ parlamenty narodowe są bliższe obywatelom niż Parlament Europejski. Ich rola jest w szczególności istotna w kontekście kontroli zasady subsydiarności. Następnie eurodeputowany Casini powiedział, że umocnienie ochrony praw podstawowych jest jednym z najważniejszych elementów reformy ustrojowej Unii zawartej w Traktacie Lizbońskim. Chodzi zwłaszcza o nadanie charakteru prawnego Karcie i stworzenie podstawy prawnej dla przystąpienia Unii do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Dodał, że Europejski Trybunał Praw Człowieka i Trybunał Sprawiedliwości stoją na straży praw człowieka. Ponadto, poseł Casini, mając na uwadze silne prawa wynikające z obywatelstwa unijnego, wezwał do wprowadzenia jednolitego prawa wyborczego. Odnosząc się do kwestii imigracji, eurodeputowany Casini powiedział, że wymaga ona wypracowania wspólnego podejścia, współpracy i solidarności między państwami. Granice poszczególnych państw są granicami Europy, co oznacza, że np. osoba wjeżdżająca do Włoch i Grecji, wjeżdża do Europy. Konieczna jest zmiana mentalności w państwach członkowskich w sposobie myślenia na ten temat.

Luigi Berlinguer (S&D), występujący w imieniu Komisji Prawnej JURI, podkreślił uroczysty charakter omawianej inicjatywy, o czym świadczy obecność podczas dyskusji przedstawicieli parlamentów narodowych i kilku komisji PE. Podkreślił, że Program Sztokholmski stanowi bardzo ważny element budowania nowej Europy. Cel, który postawiła sobie Komisja Prawna, to wypracowanie w rezolucji PE równowagi pomiędzy koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa obywateli i uniknięciem ryzyka naruszania praw podstawowych, przede wszystkim prawa do wolności. Ponadto należy szczególną uwagę zwrócić na prawo do przemieszczania się w ramach Unii Europejskiej. Współpraca w ramach obszaru Schengen leży w sercu obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Kolejną kwestią, na którą eurodeputowany zwrócił uwagę, to podkreślenie, że Program Sztokholmski nie jest czystą kontynuacją Programu Haskiego. Kwestie karne i dochodzeniowe były częściowo konsekwencją Programu z Tampere, ale w obecnej chwili Parlament

Europejski chce spojrzeć także na stronę cywilną kontaktów między obywatelami i organami władzy. Program Haski charakteryzował się tym, że niewiele z jego zapisów zrealizowano w praktyce. Dlatego tak ważna jest ocena i monitorowanie postępów w implementacji strategii politycznych w zakresie polityki wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, co ma na celu zapewnienie realizacji obietnic.

Następnie eurodeputowany Berlinguer zwrócił uwagę na kilka kwestii z zakresu prawa cywilnego. W jego opinii istnieje konieczność promowania dostępu do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności w wymiarze prawa cywilnego. Obywatel gubi się w maszynie wymiaru sprawiedliwości, który powinien być bardziej przystępny i zajmować się różnymi obszarami życia, tj. społecznym, gospodarczym, rodzinnym, np. kwestiami dziedziczenia, własności małżeńskiej, separacji, rozwodów, orzekania winy, czy też warunkami życia dzieci. Ponadto powinien on objąć kwestie handlowe i gospodarcze, tj. kwestie prawa spółek i prawa przedsiębiorstw. Szczególną uwagę należy poświęcić prawu umów i stworzyć wspólne ramy odniesienia, bowiem brak europejskiego prawa umów stoi na przeszkodzie w prowadzeniu działalności gospodarczej. Konieczna jest harmonizacja i ujednoczenie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, celem wypełnienia braków w rozporządzeniu Rzym II..

Na koniec poseł Berlinguer powiedział, że europejski wymiar sprawiedliwości musi mieć wspólną kulturę prawną. W Europie jest wielu adwokatów, którzy nie wiedzą, czym zajmuje się prawo europejskie. Na europejskich uniwersytetach, na wydziałach prawnych, uczy się przepisów, które z trudem pokrywają przepisy krajowe. Konieczna jest zmiana kultury prawnej - prawnik musi stać się obywatelem Europy. Komisja Europejska i Rada powinny podjąć konkretne kroki w celu wspierania wymiany doświadczeń, zwiększenia zaufania do różnych systemów prawnych w państwach członkowskich, by w konsekwencji doprowadzić do wzajemnego uznawania wyroków.

3. Opinie Komisji Europejskiej i Rady nt. projektu rezolucji PE ws. Programu Sztokholmskiego

Przedstawiciel Rady powiedział, że rezolucja jest efektem długiego procesu intensywnych prac w PE. Ministrowie rządu szwedzkiego spotkali się z parlamentarzystami na posiedzeniu COSAC a w listopadzie będą uczestniczyli we wspólnym spotkaniu parlamentarnym w Parlamencie Europejskim. Przez cały okres tych intensywnych prac rząd szwedzki miał przed oczami ambitny Program Sztokholmski, który zakłada zrównoważenie aspektów wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Najtrudniejsza do osiągnięcia będzie równowaga pomiędzy bezpieczeństwem a wolnością. Rząd szwedzki kładzie duży nacisk na ochronę praw podstawowych, czemu ma służyć przystąpienie UE do Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, co poprawi przejrzystość przede wszystkim procesu stanowienia prawa oraz oceny, pozwalającej na wymianę najlepszych praktyk. Rada będzie się dokładnie przyglądać kwestiom bezpieczeństwa i sprawiedliwości, mając na uwadze, że w Europie istnieje ciągle zagrożenie bezpieczeństwa. Na koniec przypomniał, że 10 grudnia br. Program Sztokholmski zostanie zatwierdzony przez szefów państw i rządów.

Przedstawiciel Komisji Europejskiej powiedział, że rezolucja Parlamentu Europejskiego odzwierciedla w pełni zawartość Komunikatu Komisji Europejskiej nt. Programu Sztokholmskiego z dnia 10 lipca br. Komisja Europejska opierała się na ocenie Programu Haskiego, zwracając uwagę na kwestie europejskiego obywatelstwa, bezpieczeństwa, tworzenie obszaru sprawiedliwości oraz migrację. Jeśli Traktat Lizboński wejdzie w życie, wówczas prace nad obszarem wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości ulegną przyspieszeniu. Komisja liczy na wypracowanie przejrzystych procedur decyzyjnych i wzmocnienie roli Trybunału Sprawiedliwości oraz PE, co doprowadzi do bardziej demokratycznej przyszłości w obszarze wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. W opinii Komisji obywatel i jego dobro oraz wysoka jakość przepisów to cele nadrzędne.

4. Dyskusja

Simon Busuttil (EPP, Malta), wypowiadając się w imieniu grupy EPP, powiedział, że jego grupa chce Europy obywateli i Europy bezpiecznej, ale z naciskiem na ten drugi element, bo Europa obywateli bez bezpiecznej Europy jest niemożliwa. Poseł Busuttil zauważył, że w zaprezentowanej rezolucji zmniejszył się nacisk na bezpieczeństwo.

Grupa EPP chce programu konkretnego, realistycznego i mapy drogowej możliwej do realizacji w ciągu następnych 5 lat budowy obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Aby tak się stało, potrzebny jest Traktat Lizboński. Traktat Lizboński jako pierwszy jasno określa rolę parlamentów narodowych. Nawoływał również do solidarności działań a nie słów. Powiedział, że w obecnej chwili daleko jeszcze do solidarności w obszarze azylu i imigracji.

W podobnym tonie przemawiał w imieniu grupy S-D **Claude Moraes** (S-D, Wielka Brytania), według którego najważniejsze elementy dotyczące solidarności wymagają poprawek w rezolucji. Dodał, że tekst rezolucji zachowuje równowagę między bezpieczeństwem, swobodami jednostki i ochroną praw podstawowych, ale potrzebne są nowe instrumenty w zakresie polityki azylowej.

Andrew Duff (ALDE, Wielka Brytania) zwrócił uwagę na kwestie konstytucyjne i fakt, że tekst projektu rezolucji powinien je odzwierciedlać, w szczególności procedurę hamulca bezpieczeństwa. Powiedział, że jeśli ta procedura będzie stosowana, to „grupa środka będzie szła naprzód w ramach wzmocnionej współpracy”. W jego opinii ważne jest „przygotowanie Komisji i PE na potencjalne trudności w przypadku, gdy jakaś grupa będzie szła szybciej - grupa państw skłonnych do federalizmu”. Zwrócił również uwagę na kwestię tzw. „opt-out”, np. Wielkiej Brytanii i Irlandii. Dodał, że dyskusja nt. bezpieczeństwa wewnętrznego i strategii zwalczania terroryzmu powinna wiązać się ze strategią zewnętrznego bezpieczeństwa UE a tego elementu brakuje w obecnym projekcie. Podkreślił, że trzeba wyraźnie określić kompetencje parlamentów narodowych w tej dziedzinie. Na koniec stwierdził, że monitoring wdrażania jest bardzo ważny, szczególnie w ramach systemu, w którym niektórzy premierzy postrzegają siebie samych jako *“primus supra pares”*.

Diana Wallis (ALDE, Wielka Brytania) powiedziała, że dokument roboczy, przedstawiony w imieniu Komisji, oparty jest o petycje docierające do PE z obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Ważne jest, że po raz pierwszy od 10 lat powstał dokument w tym obszarze, który poświęca tak dużo wymiarowi prawa cywilnego. Zwróciła jednak uwagę na fakt, że niestosowne jest umieszczanie praw dzieci w długiej liście innych elementów, dotyczących praw obywateli. Powinien być

osobny akapit poświęcony prawom dzieci, np. w przypadku rozpadu małżeństwa. Ponadto wspomniała o prawie do obywatelstwa, inicjatywie obywatelskiej, swobodzie przemieszczania się i konieczności kształcenia prawnego.

Przedstawicielka niemieckiego **Bundestagu** przypomniała, że komisarz Barroso mianuje dwóch komisarzy zajmujących się kwestiami prawnymi. Podkreśliła, że zasady proporcjonalności i pomocniczości muszą być respektowane w takim stopniu, jak to sugeruje Traktat Lizboński. Decyzje podjęte na poziomie europejskim muszą być implementowane na poziomie krajowym. Podkreśliła, że w jej opinii muszą obowiązywać minimalne standardy w zakresie prawa karnego, ponieważ bez nich współpraca w obszarze wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości nie będzie funkcjonowała w sposób właściwy. Program Sztokholmski wprowadza minimalne standardy w zakresie praw oskarżonych. Komunikat KE mówi o harmonizacji prawa materialnego. Jednak w jej opinii nie należy wykraczać poza to, co jest zapisane w Traktacie Lizbońskim, a on nie przewiduje żadnych kompetencji w tym względzie na poziomie UE. Prawo karne może być tylko *ultima ratio*. Trzeba być bardzo ostrożnym, kiedy mówimy, jak mają wyglądać kary i ich wymiar, ponieważ stanowi to obszar, który jest w kompetencji państw członkowskich. Na koniec stwierdziła, że konieczne jest uproszczenie systemu prawnego, z uwagi na istnienie często niezrozumiałych przepisów. Zgodziła się także z poprzednikami, co do konieczności kształcenie przyszłych pokoleń prawników.

Jan Philipp Albrecht (Zieloni, Niemcy) pochwalił Program Sztokholmski za odniesienie do programu z Tampere i postawienie praw obywatelskich w centrum. Zauważył jednak, że są takie prawa, które są absolutne a tekst projektu tego nie odzwierciedla. Obserwujemy coraz więcej działań ogólnych i prewencyjnych. Działania te powinny być jak najbardziej konkretne, ale również proporcjonalne. Ta proporcjonalność w jego opinii nie została zagwarantowana, jeśli chodzi o kwestie bezpieczeństwa i praw obywatelskich. Odniosł się m.in. do kwestii ochrony danych oraz przesyłania danych Europolowi. Powiedział, że w Niemczech istnieje podział między służbami tajnym, służbami bezpieczeństwa i policją. Należy się zastanowić, na ile takie przesyłanie danych jest dopuszczalne. Obecna ogólnoeuropejska polityka bezpieczeństwa prowadzi bowiem do podejrzliwości między obywatelami.

Mario Borghezio (EFD, Włochy) wyraził żal, że w dokumencie sztokholmskim nie podkreślono ważnej kwestii, a mianowicie reakcji prawnej na ważny temat, jakim jest terroryzm powiązany z fundamentalizmem muzułmańskim. Powinna być ona dostosowana do złożoności problemu i zmieniającej się sytuacji. Infiltracja organizacji terrorystycznych zasługuje na dużo większą uwagę. Ponadto należy się zająć związkami między organizacjami terrorystycznymi a handlem i przemysłem ludności, w szczególności imigrantów. Zwrócił również uwagę na konieczność zapewnienia ochrony prawnej najbiedniejszym, których nie stać na proces sądowy. Ponadto powiedział, że należy chronić mniejszości narodowe, które nie mogą posługiwać się swoim językiem ojczystym w sądach. Na koniec stwierdził, że należy zająć się prawami ofiar przestępstw, gdyż w Programie Sztokholmskim „nie mówi się o prawach Abla, tylko Kaina”.

Helene Flautre (Zieloni, Francja) powiedziała, że inicjatywa stworzenia obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości to wspaniały krok w kierunku ochrony praw podstawowych. Jednak zwróciła uwagę, że nie mówi się nic o osobach mieszkających na terytorium UE, którzy nie są obywatelami UE, a więc o azylantach i imigrantach. KE traktuje ich w sposób stronniczy, bowiem mówi o podejściu solidarnościowym, ale zapomina o dostępie tych ludzi np. do rynku pracy. W opinii posłanki Flautre solidarność powinna obejmować wszystkich.

Poseł **Ryszard Kalisz**, przewodniczący Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka polskiego Sejmu, wyraził zadowolenie z faktu, że przedstawiciele parlamentów narodowych biorą udział w dyskusji nad rezolucją PE w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady: „Przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w służbie obywateli” – program sztokholmski. Podkreślił, że przez wiele lat był ministrem spraw wewnętrznych Polski, co daje mu szczególny tytuł do wypowiedziania się na ten temat. Zwrócił uwagę na trzy kwestie. Po pierwsze, podkreślił, że słyszy pozytywne wypowiedzi nt. programów z Tampere i Haskiego, podczas gdy trzeba jasno powiedzieć, że zostały one zrealizowane w niewielkim stopniu. Program Sztokholmski ma podobną nazwę do dwóch poprzednich, a więc dotyczy przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Zwrócił uwagę, że konieczne jest połączenie tego programu z całym programem realizowanym wobec wschodnich sąsiadów UE. Powiedział, że UE graniczy z takim krajem, jak Białoruś.

Od stolicy Polski do granicy białoruskiej jest 120 km i dlatego aż trudno uwierzyć, że tak blisko granicy UE mamy do czynienia z dyktaturą. Podkreślił, że stworzenie granicy Schengen i wprowadzenie bardzo drogich wiz spowodowało, że obywatele Białorusi mają utrudniony sposób przedostawania się do Polski. Konstruując nowy program sztokholmski należy o nich pamiętać.

Po drugie, poseł Kalisz zwrócił uwagę na kwestię ochrony praw człowieka podczas działalności służb specjalnych. Organizacje, takie jak Europol, poprzez współpracę różnych służb operacyjnych, stosując w swojej działalności antyterrorystycznej i o charakterze antykorupcyjnym tajne metody zwalczania i zapobiegania tym przestępstwom. Tego rodzaju tajne metody umożliwiają naruszanie praw człowieka. Ani państwa członkowskie, może poza Zjednoczonym Królestwem, ani UE nie wypracowały dotychczas systemu wykrywania przypadków naruszania praw człowieka przy okazji tych tajnych metod zwalczania terroryzmu. Dlatego trzeba wprowadzić metodę umożliwiającą „zdjęcie tej tajności, gdy jest już po fakcie a istnieją przypuszczenia, że naruszone zostały w danym przypadku prawa człowieka”. Efektem takich działań byłoby zmuszenie oficerów tajnych służb, by nie naruszali prawa, w tym praw człowieka.

Po trzecie, poseł Kalisz zwrócił uwagę na kwestie związane ze wspólnym obywatelstwem, a tym samym z prawem cywilnym, rozumianym jako stosunek prawny między podmiotami równorzędnymi. Celem byłoby ujednoczenie zasad uznawania wyroków w sprawach cywilnych pomiędzy państwami członkowskimi UE. Jeśli, zgodnie z Traktatem Lizbońskim, wszyscy będziemy mieli obywatelstwo europejskie, to uznawanie wyroków powinno odbywać się w całej UE w ten sam sposób.

Agustín Diaz de Mera Garcia Consuegra (EPP, Hiszpania) podkreślił znaczenie zaangażowania PE i konsultacji z parlamentami narodowymi w kwestii rezolucji nt. Programu Sztokholmskiego. W jego opinii prawo cywilne i prawo karne zasługują na szczególną uwagę, jednak podkreślił znaczenie ochrony wspólnej waluty euro, która jest podstawowym instrumentem wspólnej polityki gospodarczej. W jego opinii należy wprowadzić odpowiednie przepisy dotyczące zwalczania cyberprzestępczości. Zwrócił uwagę na konieczność konkretnego, wspólnotowego podejścia do imigracji.

Konieczne jest wypracowanie skutecznej polityki przeciwko nielegalnej imigracji, bowiem w Unii Europejskiej znajduje się ok. 9 milionów nielegalnych imigrantów - w znacznej części ofiar handlu ludźmi. Wzywał do większego zaangażowania w te kwestie agencji FRONTEX. Na koniec stwierdził, że konieczna jest lepsza ochrona praw podstawowych, bowiem „im więcej mamy swobód tym jesteśmy bezpieczniejsi”.

Monica Luisa Macovei (EPP, Rumunia) przypomniała, że Komisja Europejska rozpisała publiczne konsultacje nt. Programu Sztokholmskiego. Zadała 40 pytań. Jedno z nich brzmiało: czy myślisz, że UE powinna zapewnić swoim obywatelom ochronę praw podstawowych np. w zakresie procedur karnych. 84% respondentów odpowiedziało, że tak. Kolejne pytanie brzmiało: czy UE powinna zrobić więcej w walce z korupcją. 88% respondentów odpowiedziało, że tak i stanowiło to najwyższy odsetek z 40 pytań. Podkreśliła, że obie tendencje znalazły odzwierciedlenie w projekcie rezolucji PE. Parlament Europejski powinien pokazać obywatelom, że popiera integralność i przejrzystość w instytucjach państw członkowskich i państw trzecich i że jest zaangażowany w walkę z defraudacją, korupcją i przestępczością.

Alexander Alvaro (ALDE, Niemcy) podkreślił, że Program Sztokholmski nie jest konkretny. Powiedział, że pisze się w nim o zwalczaniu terroryzmu o podłożu islamistycznym, gdy tymczasem w roku 2008 nie było ani jednego ataku, który miałby takie tło. Poza mało konkretnymi celami, brak jest odniesień do potrzeby monitoringu i oceny.

Przedstawiciel **Wielkiej Brytanii** powiedział, że w jego kraju jest więcej niż jeden system prawny. Anglicy i Walijczycy będą przerażeni perspektywą ujednoczonego Europejskiego kodeksu prawa umownego. Istnieją możliwości opt-out, ale nie są one wystarczające. Na koniec stwierdził, że poszerzenie praw zawsze cieszy, ale stworzenie kategorii nowych przestępstw i szerzenie fobii nie służy ochronie praw obywateli.

Krisztina Morvai (NI, Węgry) powiedziała, że konieczna jest demokratyczna debata nt. polityki migracyjnej. W Unii Europejskiej mamy ciągle podział na kraje biedne i bogate. Wielu obywateli Europy Wschodniej jest zmuszonych do opuszczenia miejsca

pochodzenia z uwagi na problemy gospodarcze i polityczne. Obywatele z tych krajów muszą porzucać swoje społeczności i rodziny z uwagi na warunki ekonomiczne. Dlatego trzeba się zastanowić, czy nie powinniśmy zmienić polityk Banku Światowego, Międzynarodowego Funduszu Walutowego (którego największym wrogiem są Węgry) i Unii Europejskiej, które prowadzą do społecznej niesprawiedliwości i biedy. Musimy bronić prawa człowieka do przebywania z rodziną w miejscu pochodzenia. W opinii pani Morvai sprawiedliwość społeczna powinna znaleźć się w centrum uwagi.

5. Pytania do Komisji Europejskiej i Rady

Na koniec eurodeputowani przygotowali pytania do Komisji i Rady.

- ✓ When the Commission presents its proposals to bring the *acquis* into line with the Treaty of Lisbon, will they be such so as to enable the European Parliament and the national parliaments to participate on the basis of proposals which have been revised both as to the procedure and the substance?
- ✓ What concrete action will the Council take in framing its approach to the area of freedom, security and justice for the next five years taking account of the fact that upon the entry into force of the Treaty of Lisbon the Union will act in the majority of cases under the ordinary legislative procedure?
- ✓ What course of action does it intend to take in particular in order to update and adapt the *acquis* in conformity with the new institutional situation?

Opracowała:
dr Magdalena Skulimowska